

Padomi dizaina aizsardzībā

Komersanti, aizsargājiet un nepārkāpiet dizainparaugu izņēmuma tiesības!

Dizainparaugs tiek uzskatīts par jaunu, ja pirms tā reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas dienas sabiedrībai nav ticis izpausts identisks dizainparaugs. Individuāls raksturs dizainparaugam ir tad, ja kopiespaids, ko tas atstāj uz informētu lietotāju, atšķiras no jau izpausta dizainparauga kopiespaيدا. Turklāt, novērtējot individuālo raksturu, ņem vērā izstrādājuma īpatnības un rūpniecības vai amatniecības nozares īpatnības. Tam, vai izstrādājumam ir kāda estētiska vai mākslinieciska vērtība, nav nozīmes.

Tiesības uz dizainparaugu

Komersantiem ir svarīgi izprast atšķirību starp dizainera personiskajām tiesībām un reģistrētā dizainparauga īpašnieka izņēmuma tiesībām. Tiesības uz dizainparaugu ir dizainerim, dizainera tiesību pārņēmējam, vai kopīpašniekiem, ja vairākas personas dizainparaugu ir radījušas kopīgi. Gadījumā, ja dizainparaugs radīts, veicot darba uzdevumu, tiesības uz to ir dizaineram, ja vien līgumā ar darba devēju nav paredzēts citādi. Neatkarīgi no

” Neatļauta reģistrētu un neregistrētu dizainparaugu izmantošana komercdarbībā pārkāpējam draud ar dārgu tiesvedību un kompensācijas izmaksāšanu

Jānis Jurkāns zvērināts advokāts

Kā liecina nesen presē atspoguļotie notikumi saistībā ar spēju uzņēmuma Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles, S.A. (CAF) skiču neatļautu publiskošanu un ievietošanu AS Pasažieru vilciens jaunā konkursa nolikumā, komersanti Latvijā isti neizprot, kas ir dizainparaugs un kādas tiesiskās sekas var iestāties par svešu dizainparaugu izmantošanu savā komercdarbībā.

Kas ir dizainparaugs?

Dizains veido izstrādājuma identitāti – tieši pateicoties dizainam, izstrādājums kļūst unikāls, individuāls un atpazīstams. Mūsdienās izstrādājuma individualitāte kļūst arvien svarīgāka gan ražotājam, gan patērētājam, tādējādi iezīmējot dizaina īpašo nozīmi komercdarbībā. Dizainam ir būtiska nozīme daudzās nozārēs, piemēram, tekstilrūpniecībā, modes

industrijā, patēriņa mobilo ierīču nozarē, datorprogrammās (interfeisi), auto industrijā un dekorējumos. Tāpat komersanti var aizsargāt savu veikalu vai kafejnīcu interjera dizainu un konceptu. Starp populārākajiem piemēriem var minēt McDonald's vai Double Coffee ēstuves dizainu, RIMI veikala dizainu utt. Tieši tāpēc, ja komersanta ražotā izstrādājuma komerciālā vērtība izpaužas arī tā dizainā, ir vērts aizdomāties par dizainparauga reģistrāciju.

Atbilstoši Dizainparaugu likuma 1. panta pirmās daļas pirmajam punktam, dizainparaugs ir izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols, kas izriet no izstrādājuma vai tā rotājuma (ornamenta) īpatnībām, it sevišķi no liniju, apveida, krāsu, formas, virsmas struktūras vai izmantoto materiālu īpatnībām. Tādējādi Dizainparaugu likums dizainparaugam piešķir tiesisko aizsardzību, ja tas ir jauns (novitāte) un tam ir individuāls raksturs.

C·J
O. Cers & J. Jurkāns
zvērinātu advokātu birojs

ZAB „O.Cers un J.Jurkāns”
Strēlnieku iela 9-4, Rīga, LV-1010, Latvija
Tālrunis: +371 67365865; E-pasts: birojs@advokati-cj.lv; www.advokati-cj.lv

tā, kas ir dizainparauga pieteicējs vai īpašnieks, dizainera tiesības ir neatsavināmas uz autorību, proti, tiesības tikt atzītam par attiecīgā dizainparauga autoru, vārdu, kas sevi ietver tiesības tikt minētam dizainparauga reģistrācijas pieteikumā un visos ar dizainparauga reģistrāciju saistītajos dokumentos, reģistrā un publikācijās, vai atteikties no šīm tiesībām un pieprasīt, lai viņa vārds netiktu minēts. Reģistrētā dizainparauga īpašniekam ir izņēmuma tiesības izmantot dizainparaugu un aizliegt to izmantot jebkurai citai personai. Izņēmuma tiesības neaprobežojas ar tiešu dizainparauga lietošanas aizliegumu, tās ietver sevi arī aizliegumu lietot izstrādājumu, kura kopējais vizuālais iespaids būtiski neatšķiras no reģistrētā dizainparauga. Atšķirībā no dizainera dizainparauga īpašnieks var aizliegt pārdot, importēt, eksportēt, lietot, citā veidā izplatīt tirgū un uzglabāt minētajiem nolūkiem.

Reģistrācijas priekšrocības

Ievadā minētā piemēra gadījumā, ja Spānijas kompānija CAF ir aizsargājusi savu vilcienu interjera daļas, reģistrējot tās kā dizainparaugu, piemēram, vilcienā ievietotos krēslus, šī aizsardzība ir attiecināma uz krēsla formu, krāsu un materiālu, kā arī uz materiālā attēloto zīmējumu. Tieši tādēļ Pasažieru vilcienam pirms Spānijas kompānijas CAF vilciena interjera un skiču ievietošanas savā jaunajā iepirkuma tehniskajā specifikācijā bija jāsaņem īpašnieka atļauja.

Dizainparaugi var būt divu veidu: reģistrētie un neregistrētie. Reģistrēto dizainparaugu īpašnieki bauda lielākas priekšrocības nekā neregistrēto, jo reģistrētā dizainparauga aizsardzības apjomu nosaka reģistrācijā un oficiālajā publikācijā ietvertie attēli. Kā arī, pirmkārt, reģistrēts dizainparaugs nodrošina tā īpašniekam izņēmuma tiesības uz šo dizainparaugu. Otrkārt, to var pārdot, dāvināt vai novēlēt mantojumā. Treškārt, tas var būt par pamatu finansējuma iegūšanai,

piemēram, izmantojot kā ķīlu. Ceturtkārt, to var nodot lietošanai citai personai uz licences līguma pamata, gūstot par to atlīdzību. Visbeidzot, tas var veidot komercsabiedrības aktīvu daļu. Tieši iepriekš minētie iemesli ir par pamatu, lai liktu komersantiem aizdomāties par savu dizainu aizsardzību, reģistrējot tos kā dizainparaugus.

Katrā valstī sava reģistrācija

Dizainparauga īpašnieks var izmantot savas izņēmuma tiesības tikai tai valstī, kur attiecīgais dizainparaugs reģistrēts, proti, ja dizainparaugs reģistrēts Latvijas Patentu valdē (www.lrpv.gov.lv/lv), tā īpašnieks var realizēt savas izņēmuma tiesības tikai Latvijas Republikā, bet citās valstīs kā neregistrēto dizainparaugu. Tādējādi dizainparauga īpašniekam jāreģistrē dizainparaugs visās valstīs, kurās to paredzēts realizēt, proti, ja komersants realizē savu produkciju Baltijas valstīs, tad Lietuvā, Latvijā un Igaunijā. Lai atvieglotu dizainparaugu reģistrāciju vairākās valstīs, dizainparauga īpašnieks var izmantot starptautiskās reģistrācijas¹ vai Eiropas Kopienas² priekšrocības. Starptautiskās reģistrācijas priekšrocības var izmantot pieteicējs, ja interesējošā valsts ir Ženēvas akta dalībvalsts – minētajam aktam Latvija pievienojās 2005. gada 26. jūlijā. Starptautiskās reģistrācijas pieteikumā pieteicējs var iekļaut līdz 100 dizainparaugiem, bet reģistrāciju var attiecināt uz 55 valstīm, ieskaitot Eiropas Savienību. Starptautiskajā reģistrācijā pieteicējs norāda attiecīgās valstis, uz kurām vēlas attiecināt reģistrāciju. Atšķirībā no starptautiskās reģistrācijas Kopienas dizainparauga reģistrācija ir attiecināma uz visām 28 Eiropas Savienības valstīm ar vienu pieteikumu.

Pārkāpējiem – dārga tiesvedība

Neatļauta reģistrētu un neregistrētu dizainparaugu izmantošana komerc-

darbībā pārkāpējam draud ar dārgu tiesvedību un kompensācijas izmaksāšanu. Pret pārkāpēju reģistrētā vai neregistrētā dizainparauga īpašnieks var vērsties civiltiesiskā kārtībā, proti, iesniegt prasību Rīgas apgabaltiesā par nelikumīgu dizainparauga lietošanu.

Reģistrētos dizainparaugus aizsargā Dizainparaugu likums, bet neregistrētos dizainparaugus var aizsargāt, pamatojoties uz Autortiesību likuma noteikumiem (kā dizaina darbu) un Padomes 2001. gada 12. decembra Regulu (EK) Nr. 6/2002, kura paredz, ka neregistrētos Kopienas dizainparaugus aizsargā trīs gadus no tā brīža, kad dizainparaugs ticis darīts zināms sabiedrībai, proti, izstādīts iestādē, izlikts pirmo reizi pārdošanā u.c.

Prasībā aizskartā dizaina īpašniekam ir tiesības prasīt zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzību. Radītā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzības apmēru nosaka tiesa saskaņā ar Civillikumu. Nosakot zaudējuma apmēru, tiesa var ņemt vērā arī tās personas negodīgi gūto peļņu, kura prettiesiski izmantojusi dizainparaugu vai izstrādājumu, kura kopējais vizuālais iespaids būtiski neatšķiras no reģistrētā dizainparauga. Gadījumā, ja faktisko zaudējuma atlīdzības apmēru nevar noteikt, zaudējumu atlīdzības apmērs ir atbilstošs summai, kuru varētu saņemt dizainparauga īpašnieks par dizainparauga izmantošanas tiesību nodošanu licenciātam. Turklāt, ja dizainparauga īpašnieks var pierādīt, ka pārkāpējs atdarina cita tirgus dalībnieka preču ārējo izskatu vai iepakojumu, saskaņā ar Konkurences likuma noteikumiem var iesniegt prasību tiesā par negodīgu konkurenci.

Komersantiem ir svarīgi atcerēties, ka visefektīvāk viņi var realizēt savu dizainparaugu aizsardzību un gūt no tiem papildu peļņu, kad tie ir reģistrēti attiecīgajā valstī. Kā arī komersantiem jāņem vērā tas, ka par neatļautu reģistrētu un neregistrētu dizainparaugu izmantošana savā komercdarbībā viņiem var draudēt dārga tiesvedība un naudas sodi. ○

INTERNATIONAL CONFERENCE GLOBAL FOREST 2013

December 18
Maritim Park Hotel Riga

Global timber market development. EU timber regulations' effect on timber market. Tax planning opportunities for forest industry players. China, Asia – export from Latvia to new markets. Timber flows in Europe. Active European segments. Import/export dynamics, products groups. Great Britain's experience of timber production and export. Timber processing business. Sector statistics. Increasing added value. Overview of forest industry in Scandinavia. Applying science to forest industry – Nordic countries' experience. Timber processing business in Russia. Changes following Russia's accession to the World Trade Organisation. Internal market, competition. Round timber import/export. Situation in Estonian forest and wood industries. Development, sustainability in logging context. Interaction between economic principles and social responsibility. Estonian export of timber. Energy strategy 2030. Suggestions for forest and wood industries.

www.bigevent.lv/globalforest

1. Pieteikums iesniedzams Vispasaules Intelektuālā īpašuma organizācijā (World Intellectual Property Organization (WIPO)).

2. Pieteikums iesniedzams Eiropas Savienības Preču zīmju un dizainparaugu reģistrācijas birojā (The Office of Harmonization for the Internal Market (OHIM)).